

Sygn. akt IV CK 272/05

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 maja 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

Protokolant Izabela Czapowska

w sprawie z powództwa Szpitala Uniwersyteckiego [...]

przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 18 maja 2006 r.,

kasacji strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 9 grudnia 2004 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Strona powodowa domagała się zasądzenia od Narodowego Funduszu Zdrowia [...] kwoty 19 472 856,70 zł stanowiącej równowartość kosztów podwyżki wynagrodzeń, które – jak twierdziła - poniosła w latach 2001, 2002 i 2003, wykonując art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1995 r. nr 1, poz. 2 ze zm. – dalej: „ustawa z dnia 16 grudnia 1994 r.”), wprowadzonego ustawą z dnia 22 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw i ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2001 r. nr 5, poz. 45). Wskazała, że koszty te nie zostały pokryte w ramach umów o udzielanie świadczeń zdrowotnych w latach 2001, 2002 i 2003.

Sąd Okręgowy wyrokiem z 19 maja 2004 r. oddalił powództwo.

Apelacja strony powodowej została oddalona przez Sąd Apelacyjny wyrokiem z 9 grudnia 2004 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. przyznawał roszczenie pracownikom względem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej o podwyższenie wynagrodzenia, nie przyznawał natomiast roszczenia samodzielnym publicznym zakładom opieki zdrowotnej wobec kas chorych o pokrycie kosztów tej podwyżki. Podstawy dla takiego roszczenia samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej wobec kas chorych (ich następcy prawnego) nie może też stanowić art. 357¹ k.c., ani art. 405 k.c.

Skarżąc w całości wyrok Sądu Apelacyjnego strona powodowa przytoczyła jako podstawy kasacyjne naruszenie art. 353¹ w związku z art. 357¹ k.c., art. 471 k.c., art. 405 k.c., art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. (w związku z art. 190 Konstytucji) oraz art. 213, 228 i 233 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie wywoływało kontrowersje pytanie o możliwość dochodzenia przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej od kas chorych, a później od Narodowego Funduszu Zdrowia jako ich następcy prawnego, zapłaty kwot

niezbędnych do pokrycia kosztów realizacji obowiązku przewidzianego w art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r., na podstawie wymienionego przepisu. W wyroku z dnia 24 września 2003 r., I CK 143/03 (OSNC 2004, nr 11, poz. 179), Sąd Najwyższy udzielił na to pytanie odpowiedzi negatywnej, natomiast w wyroku z dnia 17 marca 2005 r., III CK 405/04 (OSNC 2006, nr 2, poz. 36), uznał art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. za podstawę takiego roszczenia.

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2006 r., III CZP 130/05 (Biul. SN 2006, nr 3, s. 8), powyższa kontrowersja została rozstrzygnięta na rzecz stanowiska uznającego art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. za podstawę roszczenia samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej względem kasy chorych (Narodowego Funduszu Zdrowia) o zapłatę kwot niezbędnych do pokrycia kosztów realizacji obowiązku nałożonego przez wymieniony przepis.

Zajęte w powołanej uchwale stanowisko stanowiło konsekwencję ugruntowanej w praktyce wykładni, dostrzegającej w art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. podstawę roszczeń pracowników zatrudnionych w samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej o podwyższenie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za pracę w 2001 r. (ust. 1) o kwotę 203 zł, a w 2002 r. (ust. 2) o kwotę obliczoną według podanego wzoru (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2002 r., III ZP 32/01, OSNP 2002, nr 10, poz. 229, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2004 r., II PZP 4/04, OSNP 2004, nr 19, poz. 326, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II PZP 7/04, OSNP 2004, nr 19, poz. 327, i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2004 r., I PZP 8/04, OSNP 2005, nr 8, poz. 105), oraz uznania przyznającego pracownikom wspomniane roszczenia art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 grudnia 2002 r., K 43/01 (OTK-A 2002, nr 7, poz. 96), za zgodny z art. 2, 7 i 32 Konstytucji, o tyle tylko, o ile jest on „rozumiany jako tworzący współodpowiedzialność systemu finansów publicznych za jego wykonanie” (por. art. 188 pkt 1 i art. 190 ust. 1 Konstytucji).

Uznanie przyznającego pracownikom wspomniane roszczenia art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. za zgodny z Konstytucją o tyle tylko, o ile jest on rozumiany "jako tworzący współodpowiedzialność systemu finansów publicznych za jego wykonanie" oraz brak odrębnej regulacji ustawowej normującej sposób finansowania przewidzianych w art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. podwyżek wynagrodzeń, nakazują dostrzegać w tym przepisie również podstawę dla roszczeń samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej wobec kas chorych, a później Narodowego Funduszu Zdrowia - jako właściwych podmiotów systemu finansów publicznych - o pokrycie kosztów podwyżek wynagrodzeń pracowników w zakresie, w jakim nie można było w danych okolicznościach wymagać ich sfinansowania przez te zakłady z własnych środków. Wskazana w wyroku Trybunału Konstytucyjnego współodpowiedzialność systemu finansów publicznych pozostałaby bez przysługiwania samodzielnym publicznym zakładom opieki zdrowotnej takiego roszczenia deklaracją bez pokrycia. Brak po stronie samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej omawianego roszczenia zagrażałby pośrednio także interesom pacjentów, wartości nie mniej godnej ochrony niż interesy pracownicze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2005 r., III CK 405/04).

Uwzględniając, że zgodnie z art. 56 k.c. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również określone w ustawie, z umów o udzielanie ubezpieczonym świadczeń zdrowotnych zawartych przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej z kasami chorych na rok 2001 i 2002 wynikały więc na podstawie art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. w związku z art. 56 k.c. również roszczenia o zapłatę kwot niezbędnych do pokrycia kosztów związanych z realizacją obowiązku podwyżki wynagrodzeń pracowniczych w zakresie, w jakim nie można było w danych okolicznościach wymagać sfinansowania tych kosztów przez samodzielne zakłady opieki zdrowotnej z własnych środków.

Gdy chodzi o koszty podwyżki w roku 2003, które powództwo także obejmuje, należy przede wszystkim zwrócić uwagę, że regulacje zawarte w art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. miały charakter przepisów przejściowych; ust. 1 dotyczył tylko wzrostu wynagrodzeń w 2001 r., a ust. 2 tylko wzrostu wynagrodzeń w 2002 r. W następnych latach wzrost wynagrodzeń pracowników samodzielnych

publicznych zakładów opieki zdrowotnej następował już na ogólnych zasadach ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. Ustanowienie art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o wskazanym czasowym zasięgu zastosowania miało na celu podniesienie wynagrodzeń do poziomu stanowiącego punkt wyjścia dla wykorzystania określonych w tej ustawie mechanizmów ustalania przyrostu wynagrodzeń (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2002 r., K 43/01).

Przewidziany w art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. wzrost wynagrodzenia w latach 2001 – 2002, nie miał jednak charakteru dodatku do wynagrodzenia należnego w pewnym okresie, po którego upływie, wynagrodzenie wracałoby do poziomu sprzed tego okresu, lecz charakter podwyżki kształtującej wysokość wynagrodzenia, tj. należną pracownikowi kwotę wynagrodzenia mogącą ulec zmianie jedynie na ogólnych zasadach prawa pracy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2004 r., II PZP 7/04). Jak wyjaśniono w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2004 r., I PZP 8/04, począwszy od 1 stycznia 2003 r. wynagrodzenie pracowników samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej mogło być zmniejszone wskutek wypowiedzenia przez pracodawcę warunków płacy jedynie do kwoty stanowiącej sumę przyrostów wynagrodzenia wynikających z art. 4a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. i najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników określonego w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 stycznia 1998 r. w sprawie najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników (Dz. U. nr 16, poz. 74) w brzmieniu nadanym przez § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2000 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników (Dz. U. nr 121, poz. 1308).

Z przedstawionych przyczyn należało uznać zarzut naruszenia art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. za zasadny, pozostałe zaś zarzuty – za bezprzedmiotowe.

Ze względu na zasadność zarzutu naruszenia art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 393¹³ § 1 k.p.c. w związku z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks

postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. nr 13, poz. 98).